पुरातत्त्व विभागका गतिविधि आ.व. ०५९।६०

विष्णुराज काकी
जयन्ती श्रेष्ठ

अधिराज्य भरी छरिएर रहेका मूर्त एवं अमूर्त सम्पदाहरुको खोज एवं अनुसन्धान गरी तिनको महत्व र भौतिक अवस्थाको आधारमा संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गर्ने कानूनी दायित्व यस विभागले आफ्नो स्थापनाकालदेखि नै तिनको जगेर्ना गर्ने कार्य गर्दै आएको छ। हाम्रा पूर्वजद्वारा सिर्जिएका यी सम्पदाहरुको अस्तित्व संरक्षण गरी भावि सन्ततिका लागि हस्तान्तरण गर्नु आजको आवश्यकता हो। यसका माध्यमवाट विगतका शीप र जाँगर लोकका सामु उजागर गरी भविष्यलाई मार्ग दर्शन गराउन सकिन्छ। समाज परिवर्तनशील भएकाले यसको वेग निरन्तर परिवर्तन गामी हुँदा प्राचीन परम्परागत संस्कृतिका वारेमा ज्ञान दिलाई तिनको आवश्यकता र जर्गेना गराउने तर्फको प्रवाहमा सम्मिलित गराउने कार्य कठिन मात्र होइन ज्यादै असंभव जस्तो देखिन्छ। यस प्रयासलाई आत्मसम्मान स्थितिमा पुऱ्याउन निरन्तर लागि रहनु पर्ने र परिवर्तनशील परम्पराहरुलाई पनि अंगिकार गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ। सिर्जित परम्परा, जीवन शैली र सामाजिक परिवेश एवं मूल्य र मान्यताहरुले वर्तमान र भविष्यहरुलाई पनि निर्दिष्ट गर्न सक्छ भन्ने भावना जगाउने कार्यमा निरन्तर प्रयास गर्नु पर्ने देखिन्छ। यी दुई पिंढिको बीचको द्वन्द्वलाई सामाञ्जस्यता कायम गरी निरन्तरता दिनु पुरातत्व विभागको कार्य क्षेत्र हो। यस कार्यका लागि यस विभागले राष्ट्रका सवै जात, जाति, समुदाय र सवै वर्गलाई समेटने प्रयास गर्दै आएको छ। ५१ वर्षको लामो जीवन यात्रामा यस विभागले आफ्ना सीमित श्रोत र साधनका वावजूद पनि महत्वपूर्ण सफलता हासिल गर्न सक्षम रहेको छ।

नेपालको प्राग ऐतिहासिक थुप्रै सामाग्रीहरु खोज तथा अनुसन्धान, पिक्टोग्राफी -चित्रलिपि) पहिचान एंव प्रकाशन, नवौं शताव्दी देखिका सांस्कृतिक एंव आर्थिक जीवनका कृयाकलापहरुको अनुसन्धान गरी प्रकाशनमा ल्याई सकेको छ। गत वर्षको उत्खनन् अनुसन्धानका आधारमा रामग्रामको स्तूपको अन्तिम निष्कर्षमा पुग्न सफल भएको छ भने, किचकवधको उत्खनन् कार्यले पूर्वान्चलको इतिहासलाई नयाँ मोड दिन सक्ने आधारहरु देखा परिसकेका छन्। पुरातात्विक अनुसन्धान एंव खोजका कार्यहरुलाई विभागले निरन्तरता दिई रहेको छ।

राष्ट्रभित्र छरिएर रहेका सम्पदाहरुको प्रारम्भिक सर्भेक्षण प्रतिवेदन प्रकाशित गरिसकेका छौं। यस कार्यले सम्पदाहरुको सूचीकरण गरी प्राथमिकताका आधारमा धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्वलाई दृष्टिगत गरी उपत्यका वाहिरको सम्पदाहरुको संरक्षण गर्ने कार्यक्रमहरुमा सघाउ पुगेको छ। ४० को दशकसम्म सम्पदा स्थलको मूल थलो उपत्यकामा मात्र रहेकोमा उल्लेखित सूची प्रकाशनले उपत्यका वाहिर पनि महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलहरु र सम्पदाहरु उपस्थिति प्राचीन काल देखिनै रहेको विषयलाई प्रमाणित गर्दछ।

नेपालको पश्चिम क्षेत्रमा प्राप्त सांस्कृतिक सम्पदा एंव लोक संस्कृतिहरुको संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्नु पनि उत्तिकै आवश्यकता रहेका छन्। यी वृहत संरक्षण र सम्वर्द्धन कार्यका लागि यस विभागलाई प्राप्त हुने न्यून आर्थिक सुविधावाट सम्पन्न गर्न अप्ठेरो परिस्थिति रहेको छ। विभागको दायित्व र कार्यक्षेत्रलाई हृदयंगम गरी यसले गर्नु पर्ने कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकताका साथ अग्रगामी सोच एंव क्रियाकलापहरु संचालन गर्नु पर्ने देखिन्छ। अपितु यस विभागले आशा गरेभन्दा वढी प्रतिफल जन समक्ष पुऱ्याउन सफलता हासिल गरिसकेको छ।

बिभागले पचहत्तरै जिल्लामा रहेका स्मारकहरुका, पुरातात्विक तथा ऐतिहासिक स्थलहरु खोज तथा अनुसन्धान एवं संरक्षण र सम्वर्द्धन लगायत बिश्व सम्पदा क्षेत्रको सुव्यबस्थापन गर्ने र क्षेत्रीय संग्रहालयहरु, राष्ट्रिय अभिलेखालय तथा सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण प्रयोगशालाको बिकासका लागि आवश्यक व्यबस्था गरिएको छ।

आ.ब	राष्ट्रिय विकास बजेट (रू. हजारमा)	पुरातत्व विकासको विकासबजेट (रू. हजारमा)	राष्ट्रिय विकास बजेटमा पुरातत्व बिभागको विकास बजेटको अनुपात
२०५८/०५९	५,०४,७०,२७८	४९,५००	०.०००९८
२०५९/०६०	२९,०३,००,००	३३,२१२	०.००१
२०६०/०६१	३२,८१,००,००	३४,५००	०.००१

बिभागबाट संचालित विभिन्न बिकास आयोजना परियोजनाहरु मार्फत प्रत्येक वर्ष विनियोजित गरेको रकमबाट विभिन्न जिल्लाहरुमा गरिएका संरक्षण सम्वर्द्धन उत्खनन् तथा विकासका कामहरु बारे सबैमा जानकारी गराउन यस बिभागले आफ्नो मुखपत्र प्राचीन नेपालमा एक आर्थिक वर्ष भित्र भए गरेको कामहरुको विवरण प्रकाशन गर्दै लैजाने नीति अनुरुप यस अंकमा आर्थिक वर्ष २०५९/०६० को विकास कार्यक्रमहरुको कार्य प्रगतीको संक्षिप्त विवरण प्रस्तुत गरिएको छ।

पुरातात्विक स्थल संरक्षण तथा सुधार आयोजना :

यस आयोजना अर्न्तगत पूर्व मेची देखि पश्चिम महाकाली सम्मका स्मारकहरुको सूचीकरण, तिनको संरक्षण र सम्वर्द्धन गरी ऐतिहासिक एवं पुरातात्विक महत्वलाई जगेर्ना गर्नु लगायत पुरातात्विक स्थलको खोज अनुसन्धान एवं उत्खनन् प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यहरु पर्दछन। कार्यक्षेत्रको व्यापकतालाई दृष्टिगत गर्दा उल्लेखित कार्यहरुका लागि बजेट न्यून रहेको छ। हालसम्म गरिएका अनुसन्धान बाट प्राप्त बिवरणहरुका आधारमा सूचीकरण भै सकेका राष्ट्रका सम्पदाहरुको बाहुल्यता लाई मध्यनजर गर्दा उपलब्ध बजेटलाई अधिकतम सदुपयोग गरी प्रतिफल प्राप्त गर्न सम्पदाहरु प्रति जनचासो अभिवृद्धि गर्न जन सहभागितामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्नमा बिशेष प्रयास भईरहेको छ। फलस्वरुप यस क्षेत्रमा बिगत केही बर्ष देखि बिभिन्न निकायहरु महानगरपालिका, नगरपालिका, वडा कार्यालय स्थानीय निकायहरु, निजी गुठी एवं सरोकारवालाहरुबाट पनि उल्लेखनीय लगानी हुन थालेको छ। यस प्रकारको संलग्नताले सम्पदाको संरक्षण कार्यमा महत्वपूर्ण सहयोग हुने विश्वास गरिन्छ।

पुरातत्वको गतिविधि

१. पुरातात्विक स्थल संरक्षण सुधार आयोजना कार्य विवरण

क्र.सं.	कार्य विवरण	वार्षिक वजेट रू. हजारमा	लक्ष्य परिमाण	प्रगति परिमाण	कैफियत
	(क) पूर्वाञ्चल				
१.	धनकुटा जिल्ला स्थित क्षेत्रीय संग्रहालय धनकुटाको कार्यालय भवन निर्माण	११४२	१०० %	१०० %	
२.	झापा जिल्लाको किचकवध उत्खनन् कार्य	२५०	१०० %	१०० %	अनुदान दिइएको
३.	उदयपुर चौदण्डी गढीलाई तारवारले घेर्ने	१०८	१०० %	१०० %	
	(ख) मध्यमाञ्चल				
१.	सांस्कृतिक महत्व प्रकाश पार्न भित्तेपात्रो प्रकाश (१००० प्रति)	१२५	१०० %	१०० %	
२.	सांस्कृतिक सम्पदा जीर्णोद्धार सम्वन्धि फोटोग्राफिक रेकर्ड गर्ने	१५०	१०० %	१०० %	
३.	राष्ट्रिय अभिलेखालयको स्टयागहलमा राखिएका हस्तलिखित ग्रन्थ र अभिलेखहरू २७ प्रतिशत संरक्षण गर्ने	१००	१०० %	१०० %	
४.	रा.अ. आयुर्वेदिक सूचीपत्र प्रकाशित गर्ने	१००	१०० %	१०० %	
५.	रा.अ. को शौचालय सुधार कार्य	५०	१०० %	१०० %	
६.	कुमारीचोक स्थित ऐतिहासिक कागजपत्र अभिलेखालय भवनमा ल्याई संरक्षण गर्ने	२००	१०० %	१०० %	
७.	कीर्तिपुर बाघभैरव मन्दिरको भित्तेचित्र संरक्षण कार्य	८०	१०० %	१०० %	
८.	भक्तपुर स्थित तलेजु मन्दिरको चोकको १७ औं शताव्दीको भित्तेचित्र संरक्षण कार्य	१५०	१०० %	१०० %	
९.	राष्ट्रिय मुद्रा संग्रहालयमा मुद्रा खरिद कार्य	५०	१०० %	१०० %	
१०.	राष्ट्रिय संग्रहालयको लागि कम्प्युटर १ वटा खरिद कार्य	१००	१०० %	१०० %	
	शौचालय सुधार,	१५०	१०० %	१०० %	
	ढल व्यवस्थापन तथा पर्खाल निर्माण	११३७	१०० %	१०० %	
११.	तीन वटै क्षे.सं. को विकास तथा सुदृढीकरण का लागि विस्तृत अध्ययन सर्भेक्षण तथा दीर्घकालीन योजना तयार गर्ने	२००	१०० %	१०० %	

क्र.सं.	कार्य विवरण	वार्षिक वजेट रू. हजारमा	लक्ष्य परिमाण	प्रगति परिमाण	कैफियत
१२.	तीनैवटा संग्रहालयको लेवल क्याप्सन सहित फोटो फोटोग्राफी रेकर्ड राख्ने	१००	१०० %	१०० %	
१३.	कला संग्रहालय धातुकला, काष्ठकला संग्रहालयको शौचालय तथा पानी व्यवस्था गर्ने	३००	१०० %	१०० %	
१४.	कला संग्रहालयमा भएका अग्निशमन सिलिण्डर भर्ने र पर्दा खरिद गर्ने	१००	१०० %	१०० %	
१५.	विभागको गतिविधि सहित ३ अंक प्राचीन नेपाल र २ वटा सांस्कृतिक क्षेत्रको सर्वेक्षण लगत प्रतिवेदन प्रकाशित गर्ने	२५०	१०० %	१०० %	
१६.	रा.अ. को पछाडि रहेको स्ट्यागहलको छाना माथि सेड राखी संरक्षण गर्ने ।	१२२१	१०० %	१०० %	
१७.	काठमाडौं जिल्ला नक्साल भगवान वहालको चैत्य जीर्णोद्धार कार्य	१००	१०० %	१०० %	
१८.	काठमाडौं स्थित जैसीदेवल मन्दिरको जीर्णोद्धार कार्य ५० प्रतिशत गर्ने	१०००	१०० %	१०० %	
१९.	का.म.न.पा. ज्ञानेश्वर स्थित नानक मठ जीर्णोद्धार	५००	१०० %	१०० %	
२०.	मैतीदेवी मन्दिर जीर्णोद्धार कार्य पूरा गर्ने	१८०	१०० %	१०० %	
२१.	ल.पु. ठेचो स्थित वाल कुमारी मन्दिर सत्तल जीर्णोद्धार कार्य	१०००	१०० %	१०० %	
२२	वनारस स्थित साम्राज्येश्वर मन्दिरको वृद्धाश्रमको वांकी मर्मत कार्य पुरा गर्ने	३००	१०० %	१०० %	
२३.	नुवाकोट गारतघर भूई तथा भित्री गाह्रो जीर्णोद्धार कार्य	४००	१०० %	१०० %	
२४	चितवन स्थित वागीश्वरी मन्दिर जीर्णोद्धार	१८६	१०० %	१०० %	
२५.	भक्तपुर जिल्ला स्मारक कार्यालयको अनुशरण कार्यक्रम	१००	१०० %	१०० %	
२६.	ल.पु. अशोक चैत्य को वांकी कार्य सम्पन्न गर्ने	१५०	१०० %	१०० %	
२७.	भक्तपुर मध्यपुर ठिमीको प्रवेशद्धारको वांकी कार्य पुरा गर्ने	४००	१०० %	१०० %	
	पश्चिमाञ्चल				
१.	नवलपरासी जिल्ला स्थित रामग्राम स्तुपको उत्खनन् कार्य पुरा गर्ने	५००	१०० %	१०० %	
२.	स्याञ्जा गोरुजुरे मन्दिर संरक्षण	१००	१०० %	१०० %	
३..	पोखरा संग्रहालयको वातावरण सुधार कार्य	१००	१०० %	१०० %	
४.	कपिलवस्तु संग्रहालयको १२० मि. पर्खाल निर्माण गर्ने	७००	१०० %	१०० %	
५.	कपिलवस्तु संग्रहालयमा वाइरिगं सुधार गर्ने	५०	१०० %	१०० %	
६.	गोरखा जिल्ला रामशाह घाटको पाटी निर्माण	२००	१०० %	१०० %	
	मध्य तथा सुदुर पश्चिमाञ्चल				
१.	सुर्खेत संग्रहालयको मर्मत संभार कार्य	२५	१०० %	१०० %	
२.	सुर्खेत स्थित काकेविहारको ६० प्रतिशत कार्य सम्पन्न गर्ने	१७३७	१०० %	१०० %	
३.	वडीमालिका स्थित नाटेश्वरी मन्दिर जीर्णोद्धार	१००	१०० %	१०० %	अनुदान दिइएको

पुरातात्विक स्थल संरक्षण तथा सुधार आयोजनामा अधिराज्य भरि रहेका स्मारकहरूको अपर्भ्कट आइपर्ने आपतकालीन तथा जन सहभागिता गर्ने कार्यको एक मूष्ट रकममा व्यवस्था गरिएको थियो । उक्त रकमवाट आ.व. ०५९।६० मा निम्न स्मारकहरूको संरक्षण तथा उल्लेखित अन्य कार्यहरू गरिएको थियो ।

क्र.सं.	आपतकालीन संरक्षण कार्यहरु	वार्षिक वजेट	लक्ष्य परिमाण	प्रगति परिमाण	कैफियत
१.	का.म.न.पा. भीमभक्तेश्वर मन्दिर जीर्णोद्धार कार्यको वांकी रकम भुक्तानी दिने कार्य	२००	१०० %	१०० %	
२	लमजुङ्ग दरवारमा विद्युत सुदृढीकरण कार्य	५९	१०० %	१०० %	
३.	धन्दो चैत्य संरक्षण कार्य	१०	१०० %	१०० %	
४.	धन्दो चैत्यको रसायन संरक्षण कार्य	१६	१०० %	१०० %	
५.	राष्ट्रिय अभिलेखालय भवन को स्टोर मर्मत कार्य	३००	१०० %	१०० %	
६.	कार्तिक नाच	४२	१०० %	१०० %	
७.	मध्यपुर थि.न.पा. को प्रवेश निर्माण कार्य	४००	१०० %	१०० %	
८.	श्री ५ महाराज धिराज सरकारको सुदूर पश्चिमाञ्चल भ्रमणको शिलशिलामा डोटी को शैलेश्वरी तथा धनगढीको नैनादेवी मन्दिर मर्मत तथा वातावरण सुधारका लागि सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालय लाई रकम उपलब्ध गराउने कार्य	५०	१०० %	१०० %	
९.	गारतघरको भूई तथा भित्ता मर्मत कार्यको लागि नपुग रकम दिने कार्य रा.अ. भवनमा रहेको रसायन छाना मर्मत कार्य	७३	१०० %	१०० %	
१०.	सालवसाली परम्परागत नाचलाई दिने अनुदान रकम नपुग भई आपतकालीन वाट दिइएको	१३	१०० %	१०० %	
११.	गोकर्णेश्वर महादेव मन्दिर परिसरमा रहेको विभिन्न स्मारकहरूको छाना	५	१०० %	१०० %	
१२.	संरक्षण कार्य	९३	१०० %	१०० %	
१३.	सप्तरी जिल्ला छिन्नमस्ता मन्दिरको वातावरण सुधार कार्य	३५	१०० %	१०० %	
१४.	राष्ट्रिय सग्रहालय छाउनीमा चोरी मूर्ति प्रदर्शनी	८	१०० %	१०० %	

विश्वव्यापी महत्वको अद्धितीय वास्तुकलाका वेजोड नमुनाहरु विश्वका साझा सम्पदाका रुपमा रहने युनेस्कोको नीति अनुरुप हालसम्म नेपालको काठमाडौं उपत्यकाका विश्व सम्पदा क्षेत्रहरुमा चांगुनारायण क्षेत्र, बौद्ध क्षेत्र, स्वयम्भु क्षेत्र, हनुमानढोका दरबार क्षेत्र, पाटन दरबार क्षेत्र र भक्तपुर दरवार क्षेत्र र पशुपतिनाथ क्षेत्र, विश्व सम्पदा क्षेत्रमा समावेश छन । त्यस्तै गरी लुम्विनी क्षेत्र पनि सो सुचीमा सुचीकृत भएको छ । विश्व संम्पदा सूचीमा समावेश क्षेत्रहरुको विशेष संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि एक विशेष विश्व सम्पदा संरक्षण योजना संचालन भई आएको छ ।

यस आयोजना अन्तर्गत आव २०५९/०६० मा विभिन्न कार्यहरु भएका थिए । जसमध्ये ५५ झयाले दरवारको जीर्णोद्धार सम्बन्धी कार्य आरम्भ गरिएको छ । विश्व संम्पदा क्षेत्रमा परेका संरक्षित स्मारक क्षेत्रका स्मारकहरुको वर्गीकरण गर्ने कार्य सम्पन्न भइसकेको छ । साथै पाटन दरवारको दक्षिण लङ संरक्षण एवं निजी घरहरुको मौलिकता कायम गर्ने कार्यहरु भएका छन ।

विश्व सम्पदा संरक्षण योजना

यस आयोजना अन्तर्गत काठमाडौं उपत्यका भित्रको विश्व सम्पदा सूचीमा परेका संरक्षित स्मारक क्षेत्र भित्र रहेका (हनुमानढोका, ललितपुर, भक्तपुर दरवार क्षेत्रहरू, स्वयम्भू, चांगु र वौद्ध) स्मारकहरूको संरक्षण, सम्वर्द्धन तथा वातावरण सुधार कार्यहरू निम्नानुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	कामको विवरण	वार्षिक वजेट रू. हजारमा-	लक्ष्य परिमाण	प्रगति परिमाण	कैफियत
१.	विश्व सम्पदा क्षेत्रको व्यवस्थापन सुदृढीकरण गर्ने	२००	१०० %	१०० %	
२.	प्रचार प्रसार कार्यक्रम	१००	१०० %	१०० %	
३.	चांगुको सिढी मर्मत संभार कार्य	३००	१०० %	१०० %	
४.	संरक्षण क्षेत्रका घरधनीलाई सुविधा प्रदान गर्ने	१००	१०० %	१०० %	
५.	विश्व सम्पदा क्षेत्रका स्मारकहरूको वर्गीकरण गरी विवरण प्रकाशित गर्ने	३५०	१०० %	१०० %	
६.	महाविष्णु मन्दिर जीर्णोद्धार कार्य सम्पन्न गर्ने	१२१२	१०० %	१०० %	
७.	पाटन दरवारको दक्षिणलङ (पहिले अदालत वसेको भाग) जीर्णोद्धार गर्ने	१२००	१०० %	१०० %	
८.	चांगुनारायण मन्दिरको छाना जीर्णोद्धार कार्य पुरा गर्ने	१३००	१०० %	१०० %	
	भ.पु. को ठूलो घण्टाको छानाको पाता मर्मत कार्य				५५ वुंदे सुझावको प्रगति प्रतिवेदन र Periodic Reports पठाई सकेको संशोधित कार्यक्रम अनुसार ढुंगेधारा जीर्णोद्धार सम्पन्न
९.	५५ झ्याले दरवार जीर्णोद्धार गर्ने	२००	१०० %	१०० %	
१०.	स्वयम्भू वसपार्कमा क्यूरियो पसल वनाउन रिटेनिगं वाल लगाउने	१५०० ४५०	१०० % १०० %	१०० % १०० %	
११.	विश्वसम्पदाहरूको संरक्षण सम्बन्धी प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने र समय समयमा यूनेस्कोमा पठाउने	१००	१०० %	१०० %	
१२.	वौद्ध क्षेत्रमा गुरुयोजना अनुसारको पेमेन्ट कार्य	३४९	१०० %	१०० %	
१३.	आपतकालीन संरक्षण कार्य	२००	१०० %	१०० %	

गोरखा दरवार क्षेत्र संरक्षण परियोजना

यस परियोजना अन्तर्गत गोरखाका माथिल्लो तथा तल्लो दरवार क्षेत्र र त्यसको परिसरमा रहेका स्मारकहरूको संरक्षण प्रतिमा स्थलको सुधार तथा विकास आदि कार्यहरू छन् । यस परियोजनामा भएको कार्यहरू निम्नानुसारका छन् ।

क्र. सं.	कामको विवरण	बार्षिक वजेट रू. हजारमा	लक्ष्य परिमाण	प्रगति परिमाण	कैफियत
१.	पृथ्वी पार्कमा लगाइएको फूल विरुवा स्याहार गर्ने	३००	१०० %	१०० %	सालवसाली कार्य
२.	अनुशरण कार्य	२५०	१०० %	१०० %	
३. (क) (ख) (ग)	संग्रहालय विकास ऐतिहासिक नक्सा तयार गर्ने गोरखाका नौ राजाहरूको तैलचित्र वनाउने रिसेप्सन डेक्स र व्लकरुम वनाउने	१०५०	१०० %	१०० %	
४.	पृथ्वीपार्क पूर्वी दक्षिण भागको वांकी कार्य	१५८६	१०० %	१०० %	
(क) (ख) (ग) (घ)	वंशावली डवली निर्माण कार्य पिकनिक(सेड) निर्माण गर्ने २ वटा ढल वनाउने सुखा गारो लगाउने र वोट विरुवा दुवो लगाउने दुवो र वोट लगाउने				
५.	कालीवनको तारवार मर्मत संभार कार्य पूरा गर्ने	८००	१०० %	१०० %	

धार्मिक नाच तथा जात्रा पर्व

विभिन नाच तथा जात्राहरूलाई आ.व. ०५९।६० मा यस विभागवाट दिइएको आर्थिक अनुदानको विवरण

क्र.सं	नाच तथा जात्रा	नाईके	अनुदान रकम
१.	महाकाली नाच (भ.पु.)	सुनिलराज दैवज्ञ	१०६४८।-
२.	,, ,,	रामचन्द्र खर्वुजा	७९८६।-
३.	,, ,,	लक्ष्मीभक्त मूस्याचुं	७९८६।-
४.	,, ,,	रत्नलाल डण्डेख्या	७९८६।-
५.	,, ,,	रामलाल लोहला	७९८६।-
६.	,, ,,	दान वहादुर फैजु	७९८६।-
७.	रामचन्द्र नाच (भ.पु.)	रत्नलाल डडेख्या	७९८६।-
८.	दशअवतार नाच, त्रिपुरेश्वर	दिपक श्रेष्ठ	११९७१।-
९.	सवभक्कु नाच (हल्चोक)	माइला पुतुवार	६६५५।-
१०.	माघ जात्रा (वटुटोल)	शालिग्राम तण्डुकार (वडासदस्य)	५३२४।-
११.	हात्ती नाच (किलागल)	तुलसी नारायण महर्जन	३३२७।५०
१२.	गाउने ढाडी (यटखा)	सूर्यमान महर्जन	१९९६।-
१३.	कार्तिक नाच (ल.पु.)	हरिमान श्रेष्ठ(व्यवस्थापक)	४१२६१।-
१४.	अष्टमातृका नाच (ल.पु.)	भाजुरत्न शाक्य(वडाअध्यक्ष)	३०२५०।-
१५.	लाखेनाच (मजिपाट)	लक्ष्मणराम रंजित	६६५५।-
१६.	भीमसेन खट जात्रा	मंगलटोल सुधार संघ	३६३०।-
१७.	कृष्ण पूजा (ल.पु.)	कृष्णपूजा संचालन समिति	३६३०।-
१८.	न्यकुमतया जात्रा (ल.पु.)	न्यकुमतया जात्रा व्यवस्था समिति	१८१५०।-
१९.	कार्तिक नाच , फर्पिगं	नारायण वलामी	१०५००।-
२०.	निरञ्जना भगवती पूजा(नुवाकोट)	परशुराम पाध्या -(पुजारी)हाल वासुदेव कंडुवाल	६०००।-

०५८/६० मा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइएको

१. दक्षिणकाली गा.वि.स. वडा नं. ५ स्थित गोपालेश्वर मन्दिर प्राविधिक वाट स्थलगत निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गरी श्री गुठी संस्थानलाई पुरातात्विक प्रतिवेदन, ल.ई. तथा नक्सा पठाइएको छ।

२. विष्णुदेवी मन्दिर सुधार समितिले तीनधाना गा.वि.स. वडा नं. १ स्थित विष्णुदेवी क्षेत्रको संरक्षण सम्वन्धि पुरातात्विक प्रतिवेदन तयार पारिएको ।

३. सुनसरी जिल्ला धरान स्थित विजयपुर धार्मिक मठ मन्दिर स्थलहरू भएको स्थानहरू मध्ये विजयपुरको दुई धारे छेउमा उत्खनन् गर्दा विभिन्न आकृतिका शिलाहरू भेटिएको जानकारी प्राप्त हुन आएकोले सो क्षेत्रका प्राविधिक खटाई स्थलगत निरीक्षण पश्चात पुरातात्विक प्रतिवेदन तयार पारिएको ।

४. वज्रयोगिनी सेवा समिति, सांखुको मूर्ति फेला परेको भनी पत्र प्राप्त भएकोले सो स्थलमा प्राविधिक खटाई प्रतिवेदन तयार पारिएको ।

५. काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १२ टेकु भंसार स्थित ऋषेश्वर महादेव मन्दिर परिसर सुधार गर्ने पत्र प्राप्त हुन आएकोले सो स्थलको स्थलगत निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार पारिएको ।

६. पुरातत्व विभागले श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उडड्यन मन्त्रालयको विकास कार्यक्रममा समावेश निम्न स्मारकहरू यस विभागको प्राविधिक रेखदेखमा सम्पन्न भएको थियो ।

(क) शंखमूल स्थित मृत्युञ्जय महादेव मन्दिर जीर्णोद्धार कार्य

(ख) त्रिपुरेश्वर महादेव मन्दिरको सत्तल जीर्णोद्धार कार्य